

Igen jellemző ebből a szempontból, hogy bár Bourdieu szerint a francia gazdaság fölött az állami fináncoligarchia uralkodik (ez különben csak részben igaz), okfejtéseiben mégsem különbözteti meg az államot a gazdaságtól, és fenntartja azt az alapállítását, hogy a hatalmi mezők csúcsán a tőkés tulajdon áll.

(Pierre Bourdieu: *La Noblesse d'État. Grandes écoles et esprit de corps*. Paris, Ed. du Minuit, 1989.; Pierre Bourdieu avec Loïc J. D. Wacquant: *Réponses. Pour une anthropologie reflexive*. Paris, Ed. du Seuil, 1992.)

Kemény István

REFLEXIÓK I.Q. ÜGYBEN

Aránylag könnyű szívvel vállaltam, hogy recenziót írok Richard J. Herrnstein és Charles Murray művéről (*The Bell Curve Intelligence and Class Structure in American Life*), mert a címet megismerve azt hittem, az intelligenciáról, intelligencia-elméletekről lesz benne szó, no meg matematikai statisztikáról, a harang-görbéről, nálunk ismertebb nevén a Gauss-görbéről.

Az első meglepetés akkor ért, mikor megláttam, hogy a terjedelme 845 oldal, ráadásul enciklopédikus jellegű a vaskos kötet, a Harvard fémjelzi, és a társadalmi struktúra a szerzők szerint sokkal többféleképpen ragadható meg, mint a Vén Európában szokás – hogy Roger Martin Du Gard-tól kölcsönözzek allegóriát.

A szerzők számunkra újszerű (talán ezért inkább általánosabban társadalomtudományi, semmint valamelyik akadémiai diszciplínának szerint besorolható) módon, különböző dimenziók mentén írják le a társadalmi szakadékokat, mutatják be a törésvonalakat. Ezek a következők (tükrözve vagy tartalommal megtöltve amerikai tanszékek, kurzusok tömegét): women studies, youth studies, ethnic studies, regionalism stb.; manapság az USA fontos kérdései között szerepelnek az etnikai, vallási kisebbségekkel kapcsolatos problémák is, azonban ezek már nem dominálnak. Ami még fontosabb, és Magyarországon rutinszerűen kisebbségi kérdés, az ott már nem az, hanem nőkérdés (nem feminizmus, szexizmus stb.), ifjúsági probléma (nagyon messze van már a *West Side Story*, a 68-as lázadások, beleértve a hírhedt Kent-i sortűzet és Antonioni *If* című filmjét is), a regionalizmus pedig jóval nagyobb és jóval kisebb kérdésekkel foglalkozik, mint egykor a *Coleman-Report*. Már majdhogynem Egyesült Észak-Amerikáról gondolkodnak, illetve egyre fontosabbak az egész piciny települések is – ha van etnometodológiaiilag kutatható és kimutatható sajátosságuk.

Elsőül talán meg kell indokolnom, miért nem lehet a beszámoló recenzió. A szerzők, a védőjükül szegődött Ter-

mészettudományi Társaság, a polgárpukkasztó Jegyzetek az Olvasók számára, az *Előszó* másfél ív terjedelemben mosakszik és provokál.

Asztalomon másik könyv vár sorára: a pszichológiát is utolérte a végzet (habent sua fata scientiae?) – alighogy nagykorú lett, máris vannak dezilluzionáló szerzők, a pszichológia nem tudomány, hanem öszvér. A McMahon szerzőpáros könyve már az ötödik kiadásnál tart (*Psychology: the Hybrid Science*. Chicago, The Dorsey Press, 1989.) Kezd megfogalmazódni bennem egy gyanú: a pszichológia (már ha létezik!) és a hozzá hasonló roppant népszerű tudományok egyik jellegzetessége, hogy hihetetlenül elitisták és apologeták, másrészt rasszisták (néha angolszász, néha kontinentális értelemben). E gyanú árnyékában fogantak szabálytalan reflexióim. Herrnstein és Murray korrektil közlik Edmund Burke-nek a *Természettudományi Társaság Fenntartásai* című rövid írását – ami akár egy rövid recenzió is lehetne.

„Ez a bevallottan legképtelenebb és legarcátlanabb érvelési módszer bigottak és rajongók számára, és rettegés keltésével kísérel meg hozzájárulni ahhoz, hogy a férfiak bölcsőbbek és jobbak legyenek; hát itt van. A népszerű előítéletek becsteltes megvitatása ellen érvelnek, azért (mondják ők), hogy találjanak annyi ésszerű támogatást, hogy felfedezésük a lehető legveszélyesebb következtetésekre is megtermékenyítően hathasson. Ez képtelen és istengyalázó megjegyzés! Mintha nem kapcsolódna egész boldogságunk az erény gyakorlásához, ami szükségképpen függ a tudásba vetett hitünktől.”

Két nem mellékes „apróság”. Először mellékelem Eysenek professzor táblázatát az intelligencia-hányadosok társadalmi, illetve foglalkozási csoportbeli megoszlásáról.

Csoportok I.Q.-ja nyolc különböző társadalmi rétegben

	Szülők	Gyermekek
Magasabb képzettségű diplomás és közgazgatási irányító	153	120
Alacsony képzettségű diplomás, műszaki, beosztott	132	115
Magas szakképesítésű munkás, tisztviselő	117	110
Szaktmunkás	109	105
Betanított munkás	98	97
Segédmunkás	87	92
Alkalmi munkás	82	89
Elmeszociális intézeti lakó	57	67

A táblázat forrása: Eysenek, H. J.: I.Q., Akadémiai, Budapest, 1995. p. 16.

(A táblázat legutolsó sorának olvasásakor gondoljunk a *Száll a kakukk fészkére* c. regényre, filmre, színdarabra, tudományosan pedig a Thomas Szasz nevével fémjelzhető antipszichiátriai forradalomra, mozgalomra!)

Költői kérdés: oktatáspolitikusok, bármilyen szinten dolgozó tanárok-oktatók, pszichológusok, matematikusok, (legyenek elméleti vagy gyakorlati szakemberek és kutatók vagy döntéshozók), mi a csodának törik magukat demokráciáért, esélyegyenlőségért, társadalmi mobilitásért? Ez az érdekes, forrásmunkaként is felfogható könyv fittyet hány a „szabadság, egyenlőség, testvériség” eszményére, demokráciára, liberalizmusra. Nagyon közel van ahhoz (hiszen elkötelezettség és szándék kérdése), hogy visszahódítson valamit az East Coast fehér-angolszász-protestáns (WASP) hegemoniájából.

Másik „kedvenc” problémám, hogy a művelt Nyugaton gyakran szerveznek tömegtüntetéseket szociológus-, pedagógus-, jogász-, pszichológus-hallgatók. Törnek, zúznak, rombolnak, gyűjtogatnak, s ilyenkor a demokratikus államok rendőrsége, katonasága, milíciái gyakran brutálisan verik szét a tüntetéseket.

A felháborodott diákok és fiatal oktatók azt szokták skandálni, hogy „fasiszta disznók”, „nácik”, „Gestapo” stb.

Nálunk néhány publicista, illetve politizáló „kutató” minősítgeti előszeretettel társadalmunk egyes civil és nem-civil intézményeit ezekkel az attribútumokkal. Ez a konok antirasszizmus is (magától értetődően) rasszizmusnak tartom.

Az az igazi probléma, hogy a felelőtlen címkézésnek, a felelőtlen címkézőknek szabad átjárása van az utca, a tömegkommunikáció, a tudomány, politológia-politika közt.

Természetesen szó sincs ideális, vagy idealizálható állapotokról: röpködnek a sértések is, a címkézés is könnyűen megy, azonban mindezek együtt tartoznak az USA szellemi életéhez, közösen alkotják az amerikai értelmiséget, s az Egyesült Államok sokszínű és valóságintélenül erős demokráciája arra is épül, hogy a bármilyen oldalról érkező eretnekeket integrálják (ha hagyják magukat), s nem küldik máglyára, mint mifelénk szokás, igaz, kitüntetés sem jár az értelmiségi életforma „éléséért”.

Igy talán már érthető és akceptálható, miért nehéz szokványos recenziót írni – habár szívesen mellékelném a sokatmondó tartalomjegyzéket. Nem elég, hogy a könyv valójában az 50. oldalon kezdődik, már a lelegején keretes írás foglalkozik a „Burt-üggel” (bár ugyanilyen helyes lenne Burt-botrányról írni – s ez több, mint fordítási kérdés).

Engedtesékké meg egy fontos ajánlás: az olvasói célcsoport, vagyis kiknek készült a mű, nehezen fogalmazható meg e könyv esetében. A szerzők tudatosan arra törekedtek, hogy majdnem ezeroldalas írásuknak több rétege legyen: előképzettség nélküli elsőéves főiskolai hallgatóktól a vitatkozó kedvű professzorokig.

Nálunk másképpen kell ezt megtenni helyettük.

Ajánlom ezt a könyvet minden érdeklődő, művelt laikusnak, főiskolai-egyetemi hallgatóknak, oktatóknak, kutatóknak, a társadalomtudományok bármelyikét elmélet-

ben vagy gyakorlatban művelő szakembernek (a tömegkommunikációtól a munkaerőpiaciig), azzal a megszorítással, hogy talán nagyobb gyönyörűséget okoz idősebbeknek, akik még élénken emlékeznek a 60-as és a 70-es évek vitáira.

Nekem adatott meg az élvezet, hogy annak idején a *Köznevelésben* recenzálhattam Arthur Jensen munkáját, aki világhírűvé tette skandalumával Burt-ot, majd sok évvel később szegyenkezhetett az És-ben (fiatalabbak kedvéért: az értelmiség egyik kedvenc lapja volt réges-régen az *Élet és Irodalom*), hogy az őfelsége által lovaggá ütött Cyrill Burt esetleg közönséges család.

A szerzők zavarba ejtő nyíltsággal tájékoztatják az olvasót arról, hogy revidéálnunk kell a Sir Cyrill Burt műveiről és leleplezéséről alkotott nézeteinket. Burt a 60-as és a 70-es években a genetikusok, pszichológusok, pedagógusok pozitív vagy negatív előjellel talán legnagyobb idézetségi indexű és talán legnagyobb impact-faktorú angol kutatója volt.

Hatalmas (több száz könyv és cikk egyedül, másokkal) munkássága azt igazolta, hogy az IQ nagyobbik részben öröklött jellegű, mégpedig rassz (pontosabban race – ez nem cseng fasisztoidán), azaz bőrszín és/vagy a szülők szocio-ökonomiai státusa alapján (SES). Munkásságáért lett Sir, majd halála után, ládait felbontva, az derült ki, hogy semmilyen vizsgálatot nem végzett, táblázatait, matematikai-statisztikai próbái íróasztala mellett születtek. Bocsnat: ezer és ezer híve, ugyanennyi ellenfele bosszankodott, diadalmaskodott, de mindnyájuknak rossz volt a lelkiismerete. A botrányra jellemző, hogy a 80-as évek elején valamelyik magyar napilap vasárnapi melléklete is szentelt egy oldalt a kérdésnek.

E könyv azzal indít, hogy Burt többször kimutatta (hiszen az intelligencia öröklődik!), hogy a külön nevelkedő egyetemen tanuló ikrek IQ-ja közötti korrelációs koefficiens +0.77. Már tudjuk, amit tudunk, végezzünk Minnesotában hatalmas vizsgálatot, s mit kapunk eredményül: +0.78 – közli a szerzőpáros. Igen kínos: ami számot Burt az ujjából szoptott, az pont ugyanolyan eredmény, mint egy amerikai mega-kutatásé!

A könyv amúgy az 551. oldalon véget ér, utána több száz oldalnyi függelék, jegyzet, index következik.

Egy szemtelen példa: Appendix 1. Statisztika olyan emberek számára, akik biztosak abban, hogy nem tudják megtanulni a statisztikát. Másik példa, esszé-rajongók számára: az I. rész 4. fejezetének címe: „Meredek létrák, keskeny kapuk”.

Küindulópontjuk az, hogy a 20. század amerikai felsőoktatásának története siker-sztori – de ez sajátos fogalom-építésük szerint a kognitív elit felbuklását jelenti. Ezt a kognitív elitet a felsőoktatás rendszere termeli. Ebben a rendszerben a 2. világháború után egyre erőteljesebb koncentráció figyelhető meg. Az egyre magasabb tandíj el-

lenére egyre többen és egyre nagyobb arányban törekszenek a legjobb intézményekbe. Például a Keleti Partra jutó általános hallgatószám növekedés 39%-a három intézményre jut: a Harvardra, Princeton-ra és a MIT-ra. A siker-sztori a Borostyános Liga és a Hét nővér közül a következő „tizenkettek” (the big dozen): Harvard, Stanford, Yale, Princeton, Cal Tech, MIT, Duke, Dartmouth, Cornell, Columbia, University of Chicago, Brown.

Másik fontos oka az új elit kialakulásának, hogy egyre több az olyan foglalkozás, amely magas I.Q.-t igényel. Az 1900-as népszámlálás még alig néhány ilyen foglalkozást ismer, manapság a hagyományosok mellett számtalan természettudományi, társadalomtudományi, számítógépes szakma követel 120-nál magasabb I.Q.-t.

Talán ennek a gondolatmenetnek (amely szinte tökéletesen eltér az általunk megszokottól, hiszen fittyet hány az ok-okozati összefüggések „normális” megfogalmazására és elméletalkotó igényességgel „földhözragadt” és pragmatikus) bemutatása is jó illusztráció arra, hogy olvasásához nem kell „tudni pszichológiát”, mert mindenféle társadalomtudományi eredmény és ötlet helyet kap. Egyetlen kivétel a lélektan: az iránta érdeklődőket szolgálja a végtelemlen hosszú irodalomjegyzék, de nem a szöveg.

Visszatérve témánkhoz: nehéz bejutni a kognitív elitbe, ezt bizonyítja és a mozgást támogatja két fontos tényező (amelyek bizonyára nem függetlenek a szputnyik-sokktól). Az egyik a NLSY, a másik a TALENT adatbank. (National Longitudinal Survey of Youth – mindig irigyletem a kolduszegetény Egyesült Államokat, mert nem engedhetik meg maguknak, hogy akár egyetlen tehetség is elkallódjon, nagy nem mindenki születik felső középosztályi családba, mint a Microsoft Billy Gates-e – vagy fordítva.)

A TALENT már önmagáért beszél: ha valaki bekerül az adatbank állományába, az olyan biztosítéknak számít a 60-as évek vége óta, mintha évfolyamelsőként végezne valamelyik elitegyetem. Aki pedig nem kerül be, nagy valószínűséggel számíthat arra, hogy amerikai mércével mérve az alacsony vagy a nagyon alacsony szocioökonómiai réteg tagja lesz (marad). Ha nem önellentmondás, akkor sokat mond a társadalomról, a szerzőkről, a mentalitásról az alábbi táblázat (p. 132.):

A fehérék szegénysége és a kognitív osztály (1989!!!)

Kognitív osztály	Fehérék aránya a szegények között (%)
Nagyon intelligens	2
Intelligens	3
Átlagos	6
Buta	16
Nagyon buta	30
Egyéb	7

A lakosság felső három osztályában a szocioökonómiai státus vagy az intelligencia közel hasonló megoszlást mutat, mint a szegénység-arány. A nagyon buták (az I.Q. normál eloszlásának 5%-át foglalják el – vajon miért és miképpen éppen 5%) 30%-a élt a szegénységküszöb alatt. Végkövetkezettésként is beillik: a szegénység szocioökonómiai hátrányokkal jár együtt és az idő haladtával egyre növekvő mértékben kognitív hátrányokkal is. Vajon az ezredforduló után az USA lakosságának hány százaléka „kerül be” a háromféleképpen megfogalmazott elitbe (szocioökonómiai, gazdasági, kognitív)?

Az ismert, a várható, a meghökkenítő táblázatokhoz tudni kell azt, hogy nem kompatibilisek a legelfogadottabb euró-amerikai pszichometriai vélekedéssel. Mifelénk ugyanis 90-es és 110-es I.Q. között tekintünk valakit átlagosnak (hozzátéve, hogy elméleti szinten hiba az intelligensséget, az intelligenciát azonosnak tekinteni a hihetetlenül sok hibát is magukba rejtő intelligencia-tesztek által kiszámítható I.Q.-val), 110 és 130 között nagyon intelligensnek számít valaki stb. Azonban definícióknak értelmében a népesség kb. 50%-a kerül abba a sávba, amelynek két elvi határa a 90-es és a 110-es érték között van. (Kün Miklós – Szegedi Márton: *Az intelligencia mérése*. Bp., Akadémiai, 1972; és Vörös László [ed]: *Az I.Q. vna*. Bp., FPK, 1979.)

Tovább elemezve a konvenciót, nagyfokú egybeesést mutatnak (ha elég nagy a minta, esetleg egy ország lakosságának teljes körű felméréséről van szó) a matematikai-statisztikai és a megfigyeléseken, többszörösen kontrollált vizsgálatokon nyert tapasztalati adatok, becslések.

Mivel a könyv valódi új mondanivalója a kognitív elit születése, megjelenése, ezért csak a 90–110-es I.Q. feletti tartományokat mutatom be (bár pontosan ilyen sávok találhatóak a 0 érték és a 90 között is, azonban azokat külön kellene bemutatni és értelmezni). Ez a középen helyet foglaló tartomány egyebként az átlag szórásának (varianciájának) sávja a Gauss-görbében. A 110–130-as I.Q.-k tartománya már 1 (egy) standard deviancia, azaz egy SD távolságra van az átlagtól, itt található elméletileg a lakosság 15%-a, kerekén egyhatoda. A következő már ritkán tapasztalható, mert a szuperintelligensek sávja a 130–170-es I.Q. mezője, ez 2 (kettő) standard deviancia, ide kerül (het) a minta, a lakosság 7%-a. Efelett, vagyis 3 (három) SD távolságra van a lakosság 1–2%-a, a rendkívül tehetséges emberek.

Mivel elméletileg a legjobb intelligenciatesztekben 200 pontot is el lehet érni, mondjuk 195 és 200 közötti I.Q.-val jellemezhetők a zsenik. Számuk a fejlettebb országokban nagyjából (hiszen ez is csak becslés): egyetlen ember minden egymillió lakosból. Ez a lehetőség azonban annyira fontos, hogy vannak USA-beli pedagógiai-pszichológiai-informatikai programok, melyeket a szakma zseni-vadásznak nevez – ezeknek lehet kiváló ideológiai és szakmai mentőöve vagy háttere ez a könyv.

Másik igen fontos vitalehetőség (ívom az esetleges felhasználókat a veszélytől), hogy az iskolai eredményességet, a kreativitást igen magas korrelációs koeficiens jellemzi az I.Q.-val (és a család szocioökonómiai státusával) összevetve.

Nem szinonimákról van szó természetesen, azonban az eddig kidolgozott mérőeszközök igen nagyfokú átfedéssel mintha ugyanazt mérnék, és mindennek a háttérében a család szocioökonómiai státusa, iskolai végzettsége és a felbecsilhetetlen értékű tanulni vágyás, becsvágy állana – legalábbis a hazai kutatási eredmények szerint. Ez a könyv is, más könyvek is különbséget tesznek az intelligencia és a kreativitás között, mégiscsak együtt jár a kettő.

Azonban a nagymintás I.Q.-vizsgálatok inkább vagy szociológiai, vagy politológiai következtetések levonására alkalmasak. Akik igazán otthonosak a tesztek világában, ők pszichodiagnosztikai célokkal készítenek egyéni és csoportos vizsgálatokat. Azonban alapszabály, hogy nem jó az a teszt, amelyik (a konstrukciótól függően) vagy az átlaghoz viszonyított százalékszámot ad meg végeredményképpen, vagy egy hányadost. Minden jobb intelligenciateszt sok mást is képes mérni.

A három nagy alaptípus nem kapott arányos helyet a könyvben.

Időrendben első a Binet-Simon típusú teszt, nem szívesen, de iskolaalkalmassági vizsgálatokra szokás használni; 16 éves kor felett sem elméleti, sem gyakorlati haszna (használhatósága) nincs.

Modernebb a Wechsler-teszt (beleértve származékait, változatait is, vagyis a HAWIK-ot, a MAWIK-ot stb.), amelyet országokként és évtizedenként kell aktualizálni, s inkább pszichodiagnosztikai célra használatos (bár elég sokféle változata van), ugyanis segédeszköz, a legtöbb helyen egy úgynevezett teszt-batteria része.

A harmadik típus a liberális értelmiség és a világfalu eszméjének térnyerése után alakult ki, ezek az úgynevezett culture-faire, vagy culture-free tesztek: azonban nehéz ugyanazzal a módszerrel vizsgálni a bostoni felső középosztályt és Egyenlítői Afrika törzseit.

Fontos! Mindhárom teszt, illetve típus nagyon jó, nagyon fontos, ám vigyázni kell arra, mire használjuk és milyen következtetéseket szabad levonni az eredményekből. Talán bennfenteskedésnek tűnik, de intő példa az USA ARMY ALFA és az USA ARMY BÉTA teszt utáni vihar, habár százezreket minősítették, vagy stigmatizáltak ezek alapján.

Azt is figyelmen kívül hagyja a mű – összes erénye mellett –, hogy az intelligenciaelméletek és az intelligenciatesztek mégiscsak az euro-amerikai középosztály „találmányai”, más kontinenseken, más kultúrákban nemigen érvényesek.

Még egy probléma: klinikai jellegű vizsgálatok kivételével óhatatlanul olyan szociológiai kutatás alakulhat ki, amely kénytelen egyetlen I.Q.-ban összegezni összemérhetetlen és irreleváns, valamint inkompatibilis tényeket. Ezért jár

közel a lehetetlenséghez, hogy bármilyen alapos kutatómunka után társadalmi szerkezetet elemezzünk – olyan sok múlik a kiválasztott módszereken és a mintavételén.

A könyv sorrendjét követve, mind genetikai-eugenikai, mind pedig a „nevelési stílus” kialakítása értelmében felelősek a szülők. Noha egyre szűkebbek a „rossz” genetikai állományú kontinensek, etnikumok bevándorlási kvótái, feltartóztatathatatlannal romlik az USA (s ez mérhető az I.Q.-val is).

Másik problémája a szülői háznak, hogy bizonyos bőrszín, etnikum esetén majdhogynem mindennapos a rossz, embertelen bánásmód, a gyermek sérelmére elkövetett bűncselekmény. Költői felszólítás, hogy találja ki az olvasó, ugyan kikre gondolnak a szerzők. De nem mehetünk el szó nélkül amellet, hogy pl. az 1967-es évben az Amerikai Emberbaráti Társaság 20.000 (húszezer) esetben kezdeményezett büntetőpért.

A „családi tűzhely” másképpen is kihűlhet. Jóval később, csak Texas államban (1984) a feljelentett családok 87%-ában a jövedelem nem érte el az évi 18.000 USD-t és a feljelentett nők 73%-ának sem barátja, sem élettársa, sem férje nem volt. A gyermek-áldozatok 43%-a (U.S. National Study, 1979) olyan családban élt, ahol a jövedelem évi 7000 USD alatt maradt.

S mekkora a különbség, milyen nagy a szakadék köztünk és a bűnözők között?

Ahol a szegénység, ott a butaság, ahol a butaság, ott a bűn. A bűnözők I.Q.-jának átlagértéke 92,8 pont. Igaz, ebben az is szerepet játszik, hogy magas intelligenciával az ember el tudja érni, hogy ne bukjon le, ne ítéljék el. Ha tétre, helyre, befutóra játszanánk löversenyen, akkor a következő oddszokat kínálják a szerzők (p. 247., az adat 1980-as) arányos bűnözési ráta esetén:

Kognitív osztály	Börtönbüntetésre ítélté odtsza
Nagyon magas	0
Magas	1
Átlagos	3
Buta	7
Nagyon buta	7

Az USA-ban sem lehet tudni, hogy a tények alakítják ki a közvéleményt, vagy a közvélemény nyomása kényszerít ki tényeket.

1980-ban egy közvéleménykutatás szerint az I.Q.-k közötti különbségekkért az emberek 15%-a a környezetet, 1%-a a géneket, 45%-a a kettőt együtt terte felelőssé.

A szerzőket (adataik és nézetük bemutatásának vágyán kívül) két döntő tényező készítette a közlésre: a demográfiai helyzet romlása, mint végső ok, s az a magabiztosság, hogy van receptjük a problémák megoldására. Bár meg kell jegyezni, hogy lényegében egyetértének a kognitív elit fontosságával és zártságával, ám attól tartanak, hogy beavatko-

zás nélkül Nobel-díjasok kicsiny csoportjává zsugorodik, holott az USA ereje szélesebb elitet kíván és igényel.

Végső empirikus bizonyítékláncolatuk szintén új ötlet: nem elég a kibocsátó országot, az etnikumot, az iskolai végzettséget, az életkort, az egészségi állapotot, a szakmát venni fel a bevándorlási kvóták kritériumai közé, hanem még egyet meg kell vizsgálni minden kérvényezőnél: a középosztályi értékeket (MCV Index – Middle Class Values Index). Így szűrhetők ki a kívánatos „solid citizens” (p. 339.).

Egy próbafelmérés eredménye:

Kérelmező csoport	MCV Index „igen” aránya (%)
Fehérek	51
Feketéek	20
Latinok	31

S a következtetés a recept: legyen helye mindenkinek (*aki megfelel az USA érdekeinek és a szerzők javaslatainak!*)

1) Az 1040 féle adó helyett csak egyetlen legyen, hogy legyen könnyebb a beilleszkedés.

2) A jelenlegi Ph.D. kurzusok „túlzottan” hozzáférhetők, a társadalombiztosítási híres-hírhedett zöld kártya analógiájára be kell vezetni azonnal „the union card”-ot, de a hitelképességet ne az elnőző állam, hanem a korrektebb bankok vizsgálják!

3) A nyereg bevándorlók nem feltétlenül genetikusan kódoltan bűnözők, de mégis sok a baj. Ki kell dolgozni a morális irányítót (az ötlet David Riesman óta ismerős), mert: „Észak az észak, Dél az dél, a Jó az jó, a Rossz az rossz” – és ezen senki sem változtathat.

Nekem a brit birodalom fénykorából visszhangzik Rudyard Kipling mottója, mint a birodalmi gondolkodás mód iskolapéldája, miért nem lehet Brit-Indiát (sem) kormányozni: „mert Kelet az Kelet és Nyugat az Nyugat és a kettő sohasem találkoznak”.

4) „Thou shalt not steal!” – magyarul: ne lopj! Kár, hogy a kidolgozandó kódex esetleges szerzői nem tudják, milyen felemelő érzés volt látni bécsi áruházakban a magyar nyelvű transzparenseket: „Magyar! Ne lopj!”

5) A biankó csekk: nem engedhető meg, hogy bármilyen I.Q.-val, etnikummal, jövedelemmel, családi állapottal stb., annyi gyereket hozzon a világra a család (az egyedülálló nő), amennyit akar, vagy ahogy adódik. Ezt nem kommentálom, mert lelkiismereti kérdés, hogy ki és milyen mértékben rendelkezik testével.

A szerzők szerint ugyanis ne fizessünk adót, ha az állam (e könyv esetében az átkozott és távol lévő Washington) úgy osztja el újra a jövedelmeket, hogy nem szólhatnak bele. Vagyis a meritokrácia elve érvényesüljön – ám állam ezt nem tudja a gyakorlatba átültetni.

6) Mi jó sültet ki abból, hogy megírtuk ezt a könyvet (p. 549.)? Az amerikai kormány 30 éve kezdett igazán foglalkozni társadalmi problémákkal (nem írják, de nyilván Johnson elnök „Big Society” programjára céloznak). Arra viszont senki sem gondolt, mik lesznek a következmények – ezt mutatják be az írók, sokkolni akarván kormányzatot, tojásfejűeket, bevándorlókat.

7) Az egyenlőtlenségek megszüntetése nem az USA feladata, térjünk vissza az Alapító Atyák elveihez és a Monroedoktrínához. Ez a tiszta forrás, ahonnan meríthetünk és csak innen meríthetünk, minden más blabla.

No comment!

Hegedűs T. András

* *

HARANG, KÖNYV ÉS BOTRÁNY

Az intelligencia mérése több mint egy évszázadra tekint vissza, s létrejötte óta mindig is sok vitára adott okot. „A haranggörbe”, Charles Murray és Richard Herrnstein munkája ismét nagy viharokat kavart, tagadhatatlanul az 1994-es év legvitatottabb könyve lett az Egyesült Államokban. A munka, amely nagyszabású kísérletet tesz az IQ-mérés felelevenítésére, igen kellemeden képet fest a modern Amerika jövőjéről. A két szerző szerint az egyes emberek kognitív képességei lényegesen különbözőek, ezeket a különbségeket öröklik, illetve szerzik meg a szocializáció során; a népesség IQ-eloszlása pedig egy haranggömböt mutat (néhány zseni, sok-sok átlagos, és egy buta kisebbség).

Ezek eddig viszonylag ártalmatlan állítások, ám a szerzők tovább mennek: 1. a különféle rasszok teljesítménye különböző – pl. az ázsiaiak az átlag fölött teljesítenek, míg a feketék az átlag alatt; 2. Amerika osztályszervezete egyre inkább átjárhatatlan kasztokká merevedik. Az okosok összeházasodnak, újabb okos sarjakat nemzenek, és megkapják a jól fizető állásokat; a butákat pedig eleve kudarcra ítéli a korai terhesség, a drogfüggőség, a bűnözés.

Az Egyesült Államokban ezek az állítások nagy vitát váltottak ki nemcsak a tudományos, de a politikai életben is. A baloldaliak kimutatták, hogy az amerikaiak teljesen kiábrándultak a jóléti politikából, még azok a republikánusok is, akik pedig komolyan vitatkoztak az állami gondozás érdemeiről, és a kötelező örökbe adásról. Mr. Murray állítása válasz arra az érzésre, hogy a jóléti politika megbukott – a hozzá nem értés mellett azért is, mert egyáltalán nem vette figyelembe az emberi természetet. A pozitív diszkrimináció intézményesíti azt a gondolatot, hogy a különböző etnikai csoportoknak különbözőek a szellemi képességei, hogy a feketék messze alatta teljesítenek az ázsiaiaknak, és mégis be kell őket nyomni az egyetemekre. Ez a gyakorlat azt is eredményezte, hogy az Egyesült Államokban létezik statisztikai nyilvántartás a rasszokról, ami Dél-Afrikán kívül egyedülálló jelenség.